

HISTORIELAGETS HØRINGSUTTALELSE TIL «KOMMUNEPLANEN FOR FROLAND – AREALDEL»

Angående Konsekvensutredning Bøylestad

I forbindelse med Konsekvensutredning Bøylestad har Froland historielag flere merknader:

Delområde 1 (Vannveien fra kommunegrensen Tvedestrand-Mossevannet-utløpet til Nidelva)

I konsekvensanalysen står det blant annet:

Vannveien ble brukt som fløtingsvei for tømmer. (...) Vannveien er relativt stort område, og kulturminneobjektene er få og spredt. Visuelt vil kulturmiljøet ikke vise godt sammenheng. Ingen av kulturminneobjektene er fredet og kulturminneobjektene er ikke sjeldne, man vil finne dem flere steder innenfor kommunen.

Vi viser til registrering av kulturminner langs vann og vassdrag i Froland 2004-07 hvor det blant annet ble registrert åtte fløtningsstemmer i Hersel-Bøylestadvassdraget (se Froland historielags årsskrift 2007 og kartvedlegg i «Sol og skygge over Frolands skoger», 2013). Historielaget mener at konsekvensanalysen i manglende grad tar hensyn til disse kulturminnenes historiske betydning. Bøylestad har vært en viktig skogbruksbygd i Froland, og fra midten av 1800-tallet var gårdene på Hersel og Bøylestad (og Våland i Holt) viktige leverandører av tømmer til skipsbyggeriene ute på kysten. Ett av skipene som ble bygd på Saltrød ble også oppkalt etter gården Bøylestad. Sagbruk og fløtningsstemmer vitner om de omkringliggende gårdenes viktige plass i «verdikjeden».

Videre nevner konsekvensutredningen at «(V)eitrase inn i nærområde, forutsatt at den ikke sperrer vannveien, vil medføre bedre innsyn til kulturminnene fløtingsanleggene.» Det er i og for seg riktig at en veitrase kan gi bedre innsyn til fløtningsanleggene, men historielaget vil på den annen side påpeke at en ny vei kan forringe den historiske opplevelsen i området.

Delområde 31 (Vålansmyr)

I konsekvensanalysen står det:

Delområde 31 er bolig på Vålansmyr med tilhørende drifts-bygning. Eiendommen ble etablert i 1929. Det antas at bygningen er rundt samme tidspunkt. (...) Boligen danner bebyggelsesstruktur. Boligen er ikke en særegne bebyggelse. Verdikategorien settes til «Noe verdi».

Senere i utredningen står det også:

Småbruket (eiendommen) ble etablert i 1929. Det antas at boligen (benyttet som fritidsbolig) og tilhørende garasjeuthus ble oppført omtrent samme tid. (...) Småbruk fra 1900-tallet og uten spesielle kulturopplevelse. Den kan gi kunnskap om tidligere tiders slit, men sammenlignet med andre småbruk fremhever ikke den ikke seg. Småbruket blir brukt til fritidsbolig og innehaver en bruksverdi, men den er ikke særlig stor Kultur verdien er dårlig beskrevet.

Historielaget er sterkt uenige i denne vurderingen. Det er riktig at Vålansmyr ble frikjøpt som eget småbruk i 1929, men før denne tid var eiendommen husmannsplass under Bøylestad (gnr. 64 bnr. 3). Det finnes en festeseddel fra 1844 som ble tinglyst i 1850 (også gjengitt i Froland historielags årsskrift 2003, s. 46-49), men plassen kan ha vært bebodd allerede i 1838. Dette er noen år før husmannsvesenet i Norge (og i Froland) nådde sitt høydepunkt. De opprinnelige husene i Vålansmyr ble etter hvert erstattet med nye, men dagens stuehus ble bygd i 1915 – altså mens eiendommen fremdeles var en husmannsplass. Jordloven av 1928 gav husmannen rett til å løse inn plassen, og det var året etter at Vålansmyr ble frikjøpt.

Historielaget mener at Vålansmyrs verdistatus må oppgraderes. For over 100 år siden var husmennene en av de store sosialgruppene i samfunnet. Froland var i lange perioder det herredet i gamle Aust-Agder som hadde flest husmannsplasser, og antall husmannsplasser per gårdsbruk kan sammenlignes med forholdene i Akershus og Hedmark. I dag er de fleste husmannsplassene borte og utslettet.

Annet

Historielaget ønsker også å gjøre oppmerksom på at det i nordenden av Mossevannet lå en husmannsplass som het Neset (Elsesnes). Det finnes fortsatt tufter etter plassen, som hadde fast bosetning fra omkring 1860 til 1892 (se vedlegg).

Vi er også oppmerksom på den gamle veien («jernveien») mellom Bjornes og Nes Verk som går via deler av Froland (Hersel-Skrattereid).

På vegne av Froland historielag

Thor Dahl Johnsen (leder) og Johnny Østreim (sekretær)